Для України з її розвинутою транспортною системою транспортні договори та їх правове регулювання має особливе значення, про що свідчить чинне транспортне законодавство та велика кількість спорів між транспортними організаціям та клієнтурою, що пов'язані з договорами перевезення.

У цивільно-правовій доктрині України застосовуються поняття «транспортні договори», під якими розуміються цивільно-правові договори, як правило, за участю транспортних організацій. Цим поняттям охоплюються різні типи договірних зобов'язань (перевезення, транспортна експедиція, буксирування, оренда (фрахтування на час) транспортних засобів тощо), при цьому головним серед цих договорів прийнято вважати договір перевезення (пасажиру та/або вантажу). Іншим договорам приділяється допоміжна роль, значення яких полягає в забезпеченні й обслуговуванні центрального договору перевезення вантажу, пасажира або багажу різними видами транспорту.

Відповідно до ст. 908 ЦК загальні умови перевезення визначаються ЦК України, транспортними кодексами (статутами), іншими нормативно-правовими актами та правилами, що видаються відповідно до них. Слід зазначити, що деякі спеціальні акти були прийняті ще в умовах системи з планово-адміністративного регулювання економікою й на сьогоднішній день у значній своїй частині застаріли. Тому зазначені нормативно-правові акти застосовуються, якщо вони не суперечать положенням ЦК України.

Ключові слова: транспорт, транспортне законодавство, залізничний транспорт, цивільні правовідносини, Цивільний кодекс.
Keywords: transport, transport law, rail transport, civil relations, Civil Code.

Соцький Артур Михайлович,
к.ю.н., доцент, в.о. завідувача кафедрою юриспруденції Чернівецького інституту Міжнародного гуманітарного університету

ДО ПИТАННЯ СПІВВІДНОШЕННЯ ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ ТА ДОГОВОРУ ПІДРЯДУ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Угоди між фізичними і юридичними особами (крім тих, які повністю виконуються сторонами у момент їх укладення) здійснюють виключно в письмовій формі (ст. 208 ЦК України). Посвідчувати нотаріально договір

підряду або договір про надання послуг не обов'язково. Але це можна зробити за домовленістю сторін або на вимогу однієї сторони (ст. 209 ЦК України).

За договором підряду одна сторона (підрядник) має на свій ризик виконати певну роботу за завданням другої сторони (замовника). У свою чергу, замовник зобов'язується прийняти та оплатити виконану роботу (ч. 1 ст. 837 ЦК України).

Договір підряду може укладатися на виготовлення, обробку, переробку, ремонт речі або на виконання іншої роботи з переданням її результату замовникові (ч. 2 ст. 837 ЦК України). Таким чином, за договором підряду передають саме результат робіт, який містить якусь матеріальну складову.

За таким договором про надання послуг одна сторона (виконавець) зобов'язується за завданням другої сторони (замовника) надати послугу, яка споживається в процесі виконання певної дії або здійснення певної діяльності, а замовник - його оплатити (ч. 1 ст. 901 ЦК України).

В даний час договір підряду широко використовується в сфері підприємництва та повсякденному житті громадян. Він застосовується в зв'язку з замовленнями на виконання робіт, що мають відділити від них результат. Сторона, яка виконує дані роботи, в більшості випадків сама ж їх організовує. Роботи за договором підряду можуть проводитися як з метою створення нової речі, так і з метою модернізації вже існуючої.

Договір підряду нерідко застосовується в абсолютно не взаємопов'язаних областях і в непорівнянних за масштабами виконаних робіт розмірах. Він може бути як застосований для створення за замовленням фільму, так і використаний для будівництва торгово-розважального комплексу, де під час виконання робіт буде застосований не тільки безпосередньо для будівництва об'єкта, але і для виробництва проектних та вишукувальних робіт на об'єкті будівництва.

Основні норми, що регулюють відносини за договором підряду, винесені в окрему главу 61 частини другої Цивільного кодексу України. Ця глава названа «Підряд» і включає в себе понад дев'яносто статей (ст. 837 - 891 ЦК України). За своєю правовою природою з урахуванням положень зазначених норм договір підряду є консенсуальним, двостороннім і оплатним.

Слід підкреслити, що в звичайному договорі підряду сторонами можуть бути будь-які особи. Що стосується предмета договору підряду, то аналіз нормативного матеріалу і правозастосовчої практики приводить до висновку про наявність певних труднощів при його визначенні.

Стосовно до предмету договору будівельного підряду в науковій літературі було висловлено кілька точок зору. Їх доцільно поділити на дві

основні групи. До першої відносяться позиції цивілістів, які вважають, що предметом договору підряду є закінчений будівництвом і готовий до здачі об'єкт. Такий предмет, на їхню думку, єдиний, але він може складатися з двох елементів, виконання робіт і їх результату. До другої ж групи слід віднести позиції тих авторів, які вважають, що предмет договору будівельного підряду має двоїстий характер. З одного боку, це власне роботи, а з іншого - окремо їх результат.

З урахуванням зазначеного слід підкреслити, що зазвичай в цивілістиці виділяють три групи цивільно-правових договорів. Перша група - це договори про передачу майна у власність, інше речове право чи користування. Друга група - це договори про виконання робіт. До третьої групи відносять договори про надання послуг. За своєю правовою природою договір підряду тяжіє до другої групи договорів.

Основною відмінністю договору підряду від договорів, що відносяться до першої групи, є те, що він, по-перше, регулює сам процес продуктивної діяльності, який супроводжується створенням певного уречевленої результату. Так, договір підряду відповідно до п. 2 ст. 837 ЦК України може бути укладений на виготовлення речі, її переробку або на виконання іншої роботи. Отже, є підстави для висновку, що при укладанні договору підряду замовник має на меті придбання нової речі, яку виготовив підрядник на його замовлення як сторона в договорі. Поряд з цим метою укладення договору підряду замовником може бути поліпшення якості та інших споживчих властивостей вже існуючої речі підрядником.

Чинне законодавство проводить відмінності між упредметненими послугами, які є об'єктом зобов'язань підрядного типу, і нематеріальними послугами, виступаючими об'єктом зобов'язань про надання послуг. Так, згідно зі ст. 903 ЦК України загальні положення про підряд застосовуються до договору платного надання послуг, якщо це не суперечить ст.ст. 837, 865, 875, 887, 892, 901, 907 ЦК України, а також особливостям предмета договору платного надання послуг. Крім того, слід зауважити, що нематеріальна послуга невіддільна від особистості особи, яка надає послуги, так як споживається одержувачем послуги в процесі її надання, тобто при здійсненні самої діяльності особи, яка надає послуги. На відміну від цього, в підрядних відносинах сам сенс зобов'язання полягає в тому, щоб передати отриманий речовинний результат замовнику.

Поряд із зазначеним слід мати на увазі: для договору підряду властиве деяке зовнішню схожість з трудовим договором, маючи при цьому і суттєві відмінності. Зокрема, за трудовим договором працівник найчастіше

зараховується в штат організації, зобов'язаний виконувати вказівки роботодавця і слідувати внутрішньому трудовому розпорядку, введеному в організації. Також за трудовим договором працівник виконує певні трудові функції, і їх результат, який досягається їм при виконанні цих функцій, не завжди втілено. При цьому трудове законодавство встановлює для працівника систему пільг за кількістю та умовами праці, її оплату, а також соціальним страхуванням. Що стосується договору підряду, то відповідно до ст. 839 і 842 ЦК України підрядник виконує роботу власними силами, своїми засобами і сам несе ризики, якщо інше не передбачено договором підряду. Однак слід зауважити, що у індивідуальних підприємців не виникає обов'язку встановлювати правила внутрішнього трудового розпорядку.

Ключові слова: трудовий договір, договір підряду, Цивільний кодекс, цивільно-правовий договір.
Keywords: employment contract, contract agreement, Civil Code, civil contract.

Стаценко Олена Сергіївна,
кандидат юридичних наук

УМОВИ НАБУТТЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА НЕРУХОМЕ МАЙНО ЗА НАБУВАЛЬНОЮ ДАВНІСТЮ

Поширеними були і залишаються випадки, коли особа володіє певним майном, будівлею, земельною ділянкою не будучи власником такого майна, без належно оформлених документів на володіння, проте це відбувається тривалий час. Такі випадки стосуються сел, районних центрів, але все частіше виникають в містах. Як правило особа добросовісно та відкрито заволоділа таким майном, а саме майно із часом поліпшується за рахунок праці або коштів володільця.

Не зважаючи на те, що в ст. 344 ЦК України прописані умови набуття право власності за набувальною давністю, все одно виникає багато питань до умов набувальної давності. В ст.344 ЦК України визначаються такі важливі умови набувальної давності, як добросовісність володіння; відкритість володіння; безперервність володіння майном (нерухомим – протягом 10 років, рухомим – протягом п'яти років); володіння протягом встановленого строку, ці умови повинні застосовуватись одночасно [1].

Відкритість володіння передбачає те, що набувач нерухомого майна не приховую факту володіння та користується ним як його власник. Умова щодо